TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2024. gada 20. jūnijā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Vecāku atbildība – Regula (EK) Nr. 2201/2003 – 10. un 11. pants – Jurisdikcija bērna nelikumīgas aizvešanas gadījumos – Bērna pastāvīgā dzīvesvieta dalībvalstī pirms nelikumīgās aizvešanas – Procedūra atgriešanai starp trešo valsti un dalībvalsti – Jēdziens "prasība par atdošanu" – 1980. gada 25. oktobra Hāgas Konvencija par bērna starptautiskas nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem

Lietā C-35/23 [*Greislzel*] [1]

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Oberlandesgericht Frankfurt am Main* (Federālās zemes Augstākā tiesa Frankfurtē pie Mainas, Vācija) iesniegusi ar 2023. gada 16. janvāra lēmumu, kas Tiesā reģistrēts 2023. gada 25. janvārī, tiesvedībā

tēvs

pret

māti,

piedaloties

bērnam L,

advokātei

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs K. Likurgs [*C. Lycourgos*], tiesneši O. Spinjana-Matei [*O. Spineanu-Matei*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], S. Rodins [*S. Rodin*] un L. S. Rosi [*L. S. Rossi*] (referente),

ģenerāladvokāts: M. Kamposs Sančess-Bordona [*M. Campos Sánchez-Bordona*],

sekretāre: N. Mundhenke [*N. Mundhenke*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2023. gada 7. decembra tiesas sēdi,

* Tiesvedības valoda – vācu.

[1] Šīs lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– tēva vārdā – *A. Hamerak* un *T. von Plehwe*, *Rechtsanwälte*,

– Vācijas valdības vārdā – *J. Möller*, *M. Hellmann*, *R. Kanitz* un *J. Simon*, pārstāvji,

– Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, *M. Kozak* un *S. Żyrek*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *C. Vollrath* un *W. Wils*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2024. gada 8. februāra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Regulas (EK) Nr. 2201/2003 (2003. gada 27. novembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV 2003, L 338, 1. lpp.) 10. un 11. pantu.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp Šveicē dzīvojošu Vācijas pilsoni, kurš ir nepilngadīgā bērna L tēvs, un šā bērna māti par vecāku atbildību attiecībā uz šo bērnu.

Atbilstošās tiesību normas

1980. gada Hāgas konvencija

3 Hāgā 1980. gada 25. oktobrī noslēgtās Konvencijas par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem (turpmāk tekstā – "1980. gada Hāgas konvencija") mērķis, kā izriet no tās preambulas, ir "starptautiski aizsargāt bērnus no nelabvēlīgās ietekmes, ko radījusi viņu nelikumīga aizvešana vai aizturēšana, un izstrādāt rīcību [izveidot procedūras], kas nodrošinātu ātru atgriešanos viņu pastāvīgās dzīvesvietas valstī".

4 Šīs konvencijas 6. panta pirmajā daļā ir noteikts:

"Līgumslēdzējai Pusei ir jānozīmē [c]entrālā [i]estāde, kas veic pienākumus, kuri saskaņā ar [k]onvenciju jāpilda šādām iestādēm."

5 Minētās konvencijas 8. panta pirmajā daļā ir noteikts:

"Jebkura persona, institūcija vai cita iestāde, kas paziņo par bērna aizvešanu vai aizturēšanu, pārkāpjot tiesības uz aizbildnību [aizgādības tiesības], var iesniegt pieteikumu palīdzības saņemšanai bērna pastāvīgās dzīvesvietas [c]entrālajai [i]estādei vai jebkuras citas Līgumslēdzējas Puses [c]entrālajai [i]estādei, lai nodrošinātu bērna atgriešanos."

6 Atbilstoši šīs pašas konvencijas 12. panta pirmajai daļai:

"Ja bērns ir ticis nelikumīgi aizvests vai aizturēts atbilstoši 3. pantā minētajiem noteikumiem un ja, uzsākot lietu tās Līgumslēdzējas Puses, kurā atrodas bērns, tiesā vai administratīvajā iestādē, ir pagājis mazāk nekā gads kopš nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas datuma, iestādei, kurai lieta ir piekritīga, jādod rīkojums par bērna atgriešanos nekavējoties."

7 1980. gada Hāgas konvencija 13. pantā ir paredzēts:

"Neskatoties uz iepriekšējā panta noteikumiem, pieteikuma saņēmējas Līgumslēdzējas Puses tiesai vai administratīvajai iestādei nav pienākuma dot rīkojumu par bērna atgriešanos, ja persona, institūcija vai kāda cita iestāde, kas iebilst pret bērna atgriešanos, pierāda, ka –

a) persona, institūcija vai kāda cita iestāde, kura ir uzņēmusies rūpes par bērnu, viņa aizvešanas vai aizturēšanas laikā nav izmantojusi savas tiesības uz aizbildnību vai ir piekritusi aizvešanai vai aizturēšanai, vai nav iebildusi pret to; vai

b) pastāv nopietns risks, ka viņa vai viņas atdošana sagādās bērnam fizisku vai psiholoģisku kaitējumu vai citādi radīs neciešamu situāciju.

[..]"

8 1980. gada Hāgas konvencija 34. pantā ir paredzēts:

"[..] jautājumos par bērna, kas ir nelikumīgi aizvests vai aizturēts, atgriešanos vai tiesību uz apmeklēšanu nodrošināšanu šī [k]onvencija neierobežo jebkura cita spēkā esoša starptautiska dokumenta piemērošanu starp tā izcelsmes valsti un tā adresāta valsti [..]."

Regula Nr. 2201/2003

9 Regulas Nr. 2201/2003 12., 17. un 18. apsvērums ir formulēts šādi:

"(12) Šajā regulā noteiktais piekritības pamats lietās par vecāku atbildību ir izveidots, ņemot vērā bērna intereses, jo īpaši tuvuma kritēriju. Tas nozīmē, ka piekritība ir, pirmkārt, bērna pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstij, izņemot dažus gadījumus, kad pastāvīgā dzīvesvieta mainīta saskaņā ar vienošanos starp personām, kam ir vecāku atbildība.

[..]

(17) Ja bērns ir nelikumīgi aizvests vai aizturēts, nekavējoties jāpanāk bērna atpakaļatdošana, un šai nolūkā piemēro 1980. gada [..] Hāgas konvenciju, kuru papildina šīs regulas noteikumi, jo īpaši tās 11. pants. Tiesām dalībvalstī, uz kuru bērns ir nelikumīgi aizvests vai kurā bērns nelikumīgi aizturēts, jāspēj iestāties pret viņa atpakaļatdošanu īpašos, attiecīgi pamatotos gadījumos. Tomēr šāds lēmums var tikt aizstāts ar turpmāku lēmumu, ko pieņem tās dalībvalsts tiesa, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta pirms nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas. Ja minētais lēmums nosaka bērna atpakaļatdošanu, atpakaļatdošanai jānotiek, nepieprasot nekādu īpašu minētā sprieduma atzīšanas un izpildes procedūru dalībvalstī, uz kuru bērns ir aizvests vai kurā viņš ir aizturēts.

(18) Ja tiesa ir lēmusi neatdot bērnu, pamatojoties uz 1980. gada Hāgas konvencijas 13. pantu, tai jāinformē tiesa, kurai ir piekritība, vai centrālā iestāde dalībvalstī, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta pirms nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas. Ja tiesā minētajā dalībvalstī ir iesniegta prasība, šai tiesai vai centrālajai iestādei jāinformē puses. Šim pienākumam nevajadzētu liegt centrālai iestādei arī paziņot attiecīgajām valsts iestādēm saskaņā ar valsts tiesību aktiem."

10 Šīs regulas 2. pantā "Definīcijas" ir paredzēts:

"Šajā regulā:

[..]

7. ar terminu "vecāku atbildība" saprot visas tiesības un pienākumus attiecībā uz bērna personu vai bērna īpašumu, kuras piešķir fiziskai vai juridiskai personai ar spriedumu, likumu izpildi vai nolīgumu, kam ir juridisks spēks. Jēdziens ietver uzraudzības tiesības un saskarsmes tiesības;

[..]

9. termins "uzraudzības tiesības" ietver tiesības un pienākumus, kas attiecas uz rūpēm par bērnu, un jo īpaši tiesības noteikt bērna dzīvesvietu;

[..]

11. ar terminu "nelikumīga aizvešana vai aizturēšana" saprot bērna aizvešanu vai aizturēšanu, ja:
   a) ar to tiek pārkāptas uzraudzības tiesības, kas iegūtas ar spriedumu, likumu vai nolīgumu, kuram ir juridisks spēks saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms aizvešanas vai aizturēšanas;

   un

   b) aizvešanas vai aizturēšanas laikā uzraudzības tiesības atsevišķi vai kopīgi tika faktiski īstenotas vai arī tās tiktu šādi īstenotas, ja nebūtu notikusi aizvešana vai aizturēšana. Uzraudzību uzskata par kopīgi īstenotu, ja saskaņā ar lēmumu vai likumu viena persona, kam ir vecāku atbildība, nevar lemt par bērna dzīvesvietu bez citas personas piekrišanas, kam ir vecāku atbildība."

11 Regulas Nr. 2201/2003 II nodaļas "Piekritība" 2. iedaļā "Vecāku atbildība" ir ietverts šīs regulas 8.–15. pants.

12 Minētās regulas 8. pantā "Vispārējā piekritība" ir paredzēts:

"1. Dalībvalsts tiesām ir piekritīgas lietas par vecāku atbildību par bērnu, kura pastāvīgā dzīvesvieta ir šajā dalībvalstī brīdī, kad tiesā iesniegta prasība.

2. Uz šā panta 1. punktu attiecas 9., 10. un 12. panta noteikumi."

13 Šīs pašas regulas 10. pantā "Piekritība bērna nolaupīšanas gadījumos" ir noteikts:

"Ja bērns ir nelikumīgi aizvests vai aizturēts, tās dalībvalsts tiesām, kurā pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta, saglabājas piekritība, kamēr bērns nav ieguvis pastāvīgo dzīvesvietu kādā citā dalībvalstī un:

a) kamēr visas personas, iestādes vai citas struktūras, kam ir uzraudzības tiesības, nav piekritušas aizvešanai vai aizturēšanai;

vai

b) kamēr bērns vismaz vienu gadu nav dzīvojis minētajā citā dalībvalstī pēc brīža, kad persona, iestāde vai cita struktūra, kam ir uzraudzības tiesības, ir zinājusi vai kad tām vajadzēja zināt par bērna atrašanās vietu, un bērns nav iekārtojies savā jaunajā vidē un neizpildās viens no šādiem nosacījumiem:
   i) viena gada laikā pēc tam, kad persona, kam ir uzraudzības tiesības, ir zinājusi vai tai vajadzēja zināt pat bērna atrašanās vietu, nekādas prasības par atdošanu nav iesniegtas kompetentajās tās dalībvalsts iestādēs, kurā bērns ir aizvests vai tiek aizturēts;
   ii) atpakaļatdošanas prasība, ko iesniegusi persona, kurai ir uzraudzības tiesības, ir atsaukta un jauna prasība nav iesniegta termiņā, kas noteikts i) [apakšpunktā];
   iii) lieta, ko izskata tiesa dalībvalstī, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas, ir slēgta atbilstoši 11. panta 7. punktam;
   iv) spriedumu par uzraudzību, kas neparedz bērna atpakaļatdošanu, ir izdevušas tās dalībvalsts tiesas, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas."

14 Regulas Nr. 2201/2003 11. pantā "Bērna atpakaļatdošana" ir noteikts:

"1. Ja persona, iestāde vai cita struktūra, kam ir uzraudzības tiesības, piesakās kompetentajās iestādēs dalībvalstī ar nolūku saņemt spriedumu, pamatojoties uz [Hāgas 1980. gada konvenciju], lai panāktu tā bērna atpakaļatdošanu, kurš ir nelikumīgi aizvests vai aizturēts dalībvalstī, kas nav dalībvalsts, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, piemēro 2. līdz 8. punktu.

[..]

6. Ja tiesa izdod rīkojumu par neatdošanu atpakaļ saskaņā ar 1980. gada Hāgas Konvencijas 13. pantu, tiesai nekavējoties tieši vai ar centrālās iestādes starpniecību jānosūta tiesas rīkojuma par neatdošanu atpakaļ un saistīto dokumentu kopijas, jo īpaši tiesas sēžu stenogrammu kopijas piekritības tiesai vai centrālai iestādei dalībvalstī, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, kā noteikts valsts tiesību aktos. Tiesa saņem visus minētos dokumentus viena mēneša laikā pēc dienas, kad izdots rīkojums par neatdošanu atpakaļ.

7. Ja viena no pusēm ir iesniegusi prasību tiesās dalībvalstī, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, tiesai vai centrālai iestādei, kas saņem 6. punktā minēto informāciju, jāpaziņo pusēm un jāaicina tās izdarīt iesniegumus tiesā saskaņā ar valsts tiesību aktiem trīs mēnešu laikā pēc paziņošanas dienas, lai tiesa var izskatīt jautājumu par bērna uzraudzību.

Neierobežojot šajā regulā ietvertos noteikumus par piekritību, tiesa slēdz lietu, ja attiecīgajā termiņā nav saņēmusi nekādus iesniegumus.

8. Neatkarīgi no sprieduma par neatdošanu atpakaļ, kas pieņemts, ievērojot 1980. gada Hāgas Konvencijas 13. pantu, visi turpmākie spriedumi, kas pieprasa bērna atpakaļatdošanu un ko pasludina tiesa, kurai saskaņā ar šo regulu ir piekritība, jāizpilda saskaņā ar III nodaļas 4. iedaļu, lai nodrošinātu bērna atpakaļatdošanu."

15 Minētās regulas 60. pantā "Saistība ar dažām daudzpusējām konvencijām" ir noteikts:

"Dalībvalstu attiecībās šī regula aizstāj turpmāk minētās konvencijas, ciktāl tās skar jautājumus, ko reglamentē šī regula:

[..]

e) [1980. gada] Hāgas konvencija."

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

16 L piedzima 2014. gada novembrī Šveicē, un viņa ir Vācijas un Polijas dubultpilsone. Viņas tēvs, Vācijas pilsonis, kopš 2013. gada jūnija profesionālu iemeslu dēļ dzīvo Šveicē, savukārt viņas māte, Polijas pilsone, no 2015. gada janvāra līdz 2016. gada aprīlim ar savu meitu dzīvoja Frankfurtē pie Mainas (Vācija), proti, pilsētā, kurā L vecāki apprecējās.

17 No 2015. gada janvāra līdz 2016. gada aprīlim tēvs regulāri Vācijā apmeklēja L un viņas māti.

18 2015. gada maijā Šveices Migrācijas dienests apmierināja tēva iesniegto pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos un tā rezultātā māte saņēma pagaidu uzturēšanās atļauju Šveicē, kas bija derīga līdz 2019. gada 31. decembrim.

19 2016. gada 9. aprīlī māte kopā ar L pārcēlās uz Poliju. Turklāt māte visu ģimeni izdeklarēja no Frankfurtes pie Mainas, norādot tēva adresi Šveicē. 2016. gada vasarā māte pieteicās uz vakancēm Šveicē. Kopš 2016. gada novembra viņa strādā Polijā.

20 Sākotnēji tēvs apmeklēja savu sievu un meitu Polijā. Tomēr no 2017. gada aprīļa māte neļāva tēvam izmantot saskarsmes tiesības ar viņu meitu. Viņa reģistrēja meitu bērnudārzā Polijā bez tēva piekrišanas. 2017. gada maija beigās māte informēja tēvu, ka viņa kopā ar meitu paliks Polijā.

21 2017. gada 7. jūlijā tēvs ar Šveices centrālās iestādes, proti, Bernes Federālā tieslietu biroja, starpniecību iesniedza pieteikumu par bērna atgriešanos Šveicē saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvenciju.

22 Ar 2017. gada 8. decembra lēmumu *Sąd Rejonowy dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie* (Krakovas Nova Hutas rajona tiesa Krakovā, Polija) noraidīja šo pieteikumu, pamatojoties uz to, ka tēvs uz nenoteiktu laiku ir devis piekrišanu tam, ka māte un meita pārceļas uz Poliju. Turklāt minētā tiesa atzina, ka pastāv nopietns risks, ka bērna atgriešanas gadījumā tiks aizskartas viņa intereses 1980. gada Hāgas konvencijas 13. panta pirmās daļas b) punkta izpratnē, jo tēvs ir atzinis, ka reiz ir rīkojies vardarbīgi attiecībā pret māti.

23 Tēva iesniegtā apelācijas sūdzība par šo nolēmumu tika noraidīta ar *Sąd Okręgowy Krakowa* (Krakovas apgabaltiesa, Polija) 2018. gada 17. aprīļa nolēmumu.

24 2017. gada 27. septembrī māte Polijā uzsāka laulības šķiršanas procesu. 2017. gada oktobrī māte izdeklarēja L no X pilsētas pašvaldības Šveicē.

25 Ar 2018. gada 5. jūnija nolēmumu *Sąd Okręgowy w Krakowie* (Krakovas apgabaltiesa) mātei uz laiku piešķīra aizgādības tiesības pār kopīgo bērnu un tēvam noteica uzturlīdzekļu maksāšanas pienākumu. Iesniedzējtiesa norāda, ka 2022. gadā tēvs, pamatojoties Polijā pieņemtu tiesas nolēmumu, apmeklēja bērnu šajā dalībvalstī.

26 Tēvs neveica darbības, lai turpinātos vēl viena pieteikuma par bērna atgriešanu virzība, kuru viņš, pamatojoties uz 1980. gada Hāgas konvenciju, 2018. gada 29. jūnijā bija iesniedzis Vācijas *Bundesamt für Justiz* [Federālajai Tieslietu pārvaldei] Bonnā.

27 Ar 2018. gada 12. jūlija prasības pieteikumu, kas tika iesniegts *Amtsgericht Frankfurt am Main* (Frankfurtes pie Mainas pirmās instances tiesa, Vācija), tēvs lūdza atsevišķas aizgādības tiesības pār bērnu, tiesības noteikt bērna dzīvesvietu, kā arī no sprieduma spēkā stāšanās brīža atgriezt bērnu pie viņa Šveicē.

28 Tēvs apgalvo, ka 2015. gada pavasarī bērna vecāki esot vienojušies ar L turpmāk dzīvot Šveicē. 2016. gada aprīlī māte esot nolēmusi uz ierobežotu laiku atgriezties pie saviem vecākiem Polijā. Tēvs tam esot piekritis ar nosacījumu, ka šī uzturēšanās nav ilgāka par diviem vai trim gadiem. Esot bijusi vienošanās, ka, vēlākais, no 2017. gada novembra bērnam bija jāsāk apmeklēt bērnudārzu Šveicē.

29 Māte izvirzīja iebildumus pret šo pieteikumu. Viņa apgalvo, ka tēvs esot piekritis, ka notiek pārcelšanās uz Poliju un šajā valstī tiek saņemta Polijas pase. Savukārt neesot bijusi nedz vienošanās par to, ka pārcelšanās uz Poliju ir uz noteiktu laiku, nedz arī vienošanās par pārcelšanos uz Šveici.

30 Ar 2019. gada 3. jūnija nolēmumu *Amtsgericht Frankfurt am Main* (Frankfurtes pie Mainas pirmās instances tiesa) noraidīja tēva pieteikumu piešķirt viņam atsevišķu aizgādību pār bērnu, to pamatojot ar apstākli, ka šai tiesai nav starptautiskās jurisdikcijas lemt par šo jautājumu.

31 Tēvs šo nolēmumu pārsūdzēja *Oberlandesgericht Frankfurt am Main* (Federālās zemes Augstākā tiesa Frankfurtē pie Mainas, Vācija), būtībā apgalvojot, ka Vācijas tiesu jurisdikcija izrietot no Regulas Nr. 2201/2003 11. panta 6. punkta kopsakarā ar šā panta 7. punktu, kā arī no šīs regulas 10. panta.

32 Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka, pirmām kārtām, dienā, kad tēvs iesniedza pieteikumu pirmajā instancē, proti, 2018. gada 12. jūlijā, L pastāvīgā dzīvesvieta bija Polijā, tāpēc Vācijas tiesu jurisdikcija nevar tikt pamatota ar Regulas Nr. 2201/2003 8. panta 1. punktu.

33 Otrām kārtām, attiecībā uz šo tiesu jurisdikciju, kas, pēc tēva domām, izrietot no Regulas Nr. 2201/2003 10. un 11. panta, iesniedzējtiesa uzskata, ka šie panti ir jāinterpretē kopsakarā, un atgādina, ka minētie panti ir piemērojami tikai attiecībās starp dalībvalstīm. Tādēļ tā uzskata, ka atgriešanas procedūrai, kura pēc tēva pieteikuma ar Bernē esošās Federālās tieslietu pārvaldes starpniecību tika uzsākta 2017. gada 7. jūlijā un kuras mērķis bija panākt bērna atgriešanos

Šveicē, nav piemērojamas prasības, kas attiecībā uz 1980. gada Hāgas konvencijā paredzēto procedūru īstenošanu izriet no Regulas Nr. 2201/2003 11. panta, jo Regula Nr. 2201/2003 Šveices Konfederācijai nav saistoša.

34 Tāpēc iesniedzējtiesa uzskata, ka pēc atgriešanas pieteikuma noraidīšanas Polijas tiesai nebija nekāda iemesla rīkoties saskaņā ar šīs regulas 11. panta 6. un 7. punktu un informēt Vācijas tiesas vai centrālo iestādi par lēmumu neveikt atgriešanu. Iesniedzējtiesa piebilst, ka otrais pieteikums par atgriešanu, ko tēvs iesniedza Federālajā tieslietu pārvaldē Bonnā neilgi pirms tam, kad viņš iesniedza savu pieteikumu par atsevišķu aizgādību, kas ir šīs tiesvedības pamatā, nevar būt pamats jurisdikcijas saglabāšanai saskaņā ar minētās regulas 10. pantu, jo tēvs nav veicis darbības, lai turpinātu šā pieteikuma virzību.

35 Trešām kārtām, iesniedzējas ieskatā – ja šajā lietā būtu piemērojams Regulas Nr. 2201/2003 10. pants – principā nav izpildīti nosacījumi, lai piemērotu šīs regulas 10. panta b) punkta i) apakšpunktu, kurā ir paredzēts saglabāt jurisdikciju tās dalībvalsts tiesām, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas. Proti, lai gan tēvs apgalvo, ka 2017. gada maijā bērns esot ticis nelikumīgi aizvests uz Poliju, viņa pieteikums par aizgādības tiesībām tika iesniegts tikai 2018. gada 12. jūlijā un tādējādi neesot ievērots minētās regulas 10. panta b) punkta i) apakšpunktā paredzētais viena gada termiņš. Tomēr šis termiņš varētu būt ticis ievērots, ja tas sāktos no datuma, kurā šim bērnam – atbilstoši tēva apgalvotajam – bija jāsāk apmeklēt bērnudārzs Šveicē, proti, no 2017. gada novembra.

36 Iesniedzējtiesa tomēr norāda, ka šajā tiesvedībā tēva sniegtais faktu izklāsts atšķiras no tā, ko viņš sniedza procesā, kas norisinājās, pamatojoties uz 1980. gada Hāgas konvenciju. Tādējādi rodoties jautājums, vai tēvam ir liegts norādīt jaunus faktus par precīzo nelikumīgās aizvešanas datumu un vai uz šo tiesvedību ir attiecināmi noteikumi par pierādīšanas pienākumu, kas ir piemērojami procesos, kuri tiek veikti saskaņā ar šo konvenciju. Iesniedzējtiesa sliecas uzskatīt, ka tai nav saistošs saskaņā ar minēto konvenciju pieņemts lēmums par atgriešanas pieteikumu un ka tai ir jāizvērtē pretrunas tēva faktu izklāstā.

37 Visbeidzot, ceturtām kārtām, iesniedzējtiesa norāda, ka gadījumā, ja bērna atgriešana tiek atteikta, pamatojoties uz 1980. gada Hāgas konvencijas 13. pantu, Regulas Nr. 2201/2003 11. panta 6.–8. punkta noteikumi mudina uzsākt tiesvedību par aizgādību pār bērnu tās dalībvalsts tiesās, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas. Tomēr – pretēji tam, ko apgalvo tēvs – iesniedzējtiesas ieskatā Regulas Nr. 2201/2003 11. panta noteikumu piemērošanas obligāts priekšnoteikums ir tas, ka tiek īstenota 1980. gada Hāgas konvencijā paredzēta procedūra starp divām dalībvalstīm, kurām šī regula ir saistoša, taču šajā gadījumā tā neesot.

38 Šādos apstākļos *Oberlandesgericht Frankfurt am Main* (Federālās zemes Augstākā tiesa Frankfurtē pie Mainas) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“Cik lielā mērā [Regulas Nr. 2201/2003] 10. pantā un 11. pantā paredzētais regulatīvais mehānisms attiecas tikai uz procedūrām attiecībās starp ES dalībvalstīm?

Konkrēti:

1) Vai ir piemērojams [Regulas Nr. 2201/2003] 10. pants un tādējādi saglabājas agrākās dzīvesvietas valsts tiesu jurisdikcija, ja bērna pastāvīgā dzīvesvieta pirms aizvešanas ir bijusi ES dalībvalstī (Vācija) un bērna atgriešanās procedūra saskaņā ar 1980. gada Hāgas Konvenciju par bērnu nolaupīšanu [..] ir veikta starp ES dalībvalsti (Polija) un trešo valsti (Šveice), un šajā procedūrā bērna atgriešanās ir atteikta?

   Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša:

2) Kādas prasības saskaņā ar [..] Regulas [Nr. 2201/2003] 10. panta b) punkta i) apakšpunktu ir jāizvirza argumentācijai par jurisdikcijas saglabāšanos?

3) Vai [Regulas Nr. 2201/2003] 11. panta 6.–8. punkts ir piemērojams arī tad, ja tiek veikta bērna atgriešanās procedūra saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvenciju attiecībās starp trešo valsti un ES dalībvalsti kā patvēruma valsti, lai gan bērna pastāvīgā dzīvesvieta pirms aizvešanas ir bijusi citā ES dalībvalstī?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

39 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar LESD 267. pantu iedibinātās sadarbības starp valstu tiesām un Tiesu procedūras ietvaros tai ir jāsniedz valsts tiesai noderīga atbilde, kas ļautu izspriest tajā izskatāmo lietu. Šajā nolūkā Tiesai vajadzības gadījumā ir jāpārformulē tai uzdotie jautājumi (spriedums, 2024. gada 30. janvāris, *Direktor na Glavna direktsia "Natsionalna politsia" pri MVR – Sofia*, C-118/22, EU:C:2024:97, 31. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

40 Šajā gadījumā pirmā jautājuma pamatā ir fakts, ka, iesniedzējtiesas ieskatā, Regulas Nr. 2201/2003 10. panta piemērošana ir pakārtota tam, ka starp divām dalībvalstīm tiek īstenota uz 1980. gada Hāgas konvencijas pamata uzsākta bērna atgriešanas procedūra formā, kuru papildina šīs regulas 11. pants. Tā kā tēvs pirms tiesvedības šajā lietā ar Šveices Konfederācijas – proti, trešās valsts, attiecībā uz kuru ir skaidrs, ka tai nav saistoša Regula Nr. 2201/2003 – centrālās iestādes starpniecību ir uzsācis bērna atgriešanas procedūru, iesniedzējtiesa uzskata, ka nedz šīs regulas 11. panta normas, nedz tādējādi arī tās 10. panta normas pamatlietā nav piemērojamas.

41 Šādos apstākļos iesniedzējtiesai ir šaubas, vai saglabājas Vācijas – kā dalībvalsts, kurā pirms bērna nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta – tiesu jurisdikcija.

42 Tādējādi ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 2201/2003 10. panta b) punkta i) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šī tiesību norma kļūst nepiemērojama tādēļ vien, ka ir notikusi vēršanās trešās valsts centrālajā iestādē, lai īstenotu bērna atgriešanas procedūru atbilstoši 1980. gada Hāgas konvencijai, un ka šī procedūra nav bijusi sekmīga.

43 Neapstrīdot šā jautājuma pieņemamību, Polijas valdība apgalvo, ka šīs regulas 10. pants pamatlietā nav piemērojams, jo Polijas tiesa ir noraidījusi L tēva prasību izdot rīkojumu par bērna atgriešanu saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvenciju, nospriežot, ka šis bērns nav ticis nelikumīgi aizvests vai aizturēts.

44 Šajā ziņā pietiek vien konstatēt – kā tas ir apstiprināts Regulas Nr. 2201/2003 11. panta 8. punktā –, ka dalībvalsts tiesas nolēmums, ar kuru ir noraidīts pieteikums par bērna atgriešanu saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvenciju, neizslēdz to, ka citas dalībvalsts tiesa var atzīt, ka tai ir jurisdikcija, pamatojoties uz šīs regulas 10. pantu.

45 Ņemot vērā šo precizējumu, ir jānorāda, ka saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 8. panta 1. punktu jurisdikcija lietās par vecāku atbildību ir piešķirta tās dalībvalsts tiesām, kurā ir bērna pastāvīgā dzīvesvieta brīdī, kad tiesā ir celta prasība. Proti, ņemot vērā ģeogrāfisko tuvumu, šīs tiesas kopumā vislabāk spēj novērtēt bērna interesēs veicamos pasākumus (spriedums, 2022. gada 14. jūlijs, CC (Bērna pastāvīgās dzīvesvietas pārcelšana uz trešo valsti), C-572/21, EU:C:2022:562, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).

46 Tomēr saskaņā ar šīs regulas 8. panta 2. punktu šī vispārējā jurisdikcija ir piemērojama, "[ievērojot šīs regulas] 9., 10. un 12. pantu".

47 Regulas Nr. 2201/2003 10. pantā ir paredzēts, ka tās dalībvalsts tiesas, kurā pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta, saglabā savu jurisdikciju, kamēr bērns nav ieguvis pastāvīgo dzīvesvietu kādā citā dalībvalstī.

48 Jurisdikcijas nodošana šīs otras dalībvalsts tiesām ir pakārtota šīs regulas 10. panta a) punktā paredzētajam nosacījumam, ka persona, kurai ir "uzraudzības tiesības", ir devusi savu piekrišanu šai aizvešanai vai šai aizturēšanai, vai arī 10. panta b) punktā paredzētajam nosacījumam. Minētās regulas 10. panta b) punktā ir prasīts, lai, pirmkārt, bērns vismaz vienu gadu būtu dzīvojis minētajā citā dalībvalstī, skaitot no brīža, kad persona, iestāde vai cita struktūra, kam ir "uzraudzības tiesības", zināja vai kad tām vajadzēja zināt par bērna atrašanās vietu, otrkārt, bērns nebūtu iekārtojies savā jaunajā vidē un, treškārt, lai būtu izpildījies viens pārējiem četriem šīs normas i)–iv) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem. Saskaņā ar šīs normas i) punktā izvirzīto nosacījumu viena gada laikā pēc tam, kad persona, kam ir "uzraudzības tiesības", zināja vai tai vajadzēja zināt par bērna atrašanās vietu, "kompetentajās tās dalībvalsts iestādēs, [uz kuru] bērns ir aizvests vai [kurā] tas tiek aizturēts", nav iesniegtas "nekādas prasības par atdošanu".

49 Turklāt jāatgādina, ka Regulas Nr. 2001/2003 11. panta 1. punktā ir noteikts – ja persona, iestāde vai cita struktūra, kam ir "uzraudzības tiesības", vēršas dalībvalsts kompetentajās iestādēs ar nolūku saņemt spriedumu, pamatojoties uz 1980. gada Hāgas konvenciju, lai panāktu tā bērna atgriešanu, kurš ir nelikumīgi aizvests uz dalībvalsti vai aizturēts dalībvalstī, kas nav dalībvalsts, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, piemēro šīs regulas 11. panta 2.–8. punktu.

50 No minētās regulas 11. panta formulējuma skaidri izriet, ka šī tiesību norma ir piemērojama tikai tad, ja saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvenciju starp dalībvalstīm ir uzsākta nelikumīgi aizvesta vai aizturēta bērna atgriešanas procedūra.

51 Tomēr nekas nedz šīs regulas 10. panta formulējumā, nedz sistēmā, nedz arī ar to sasniedzamajos mērķos neļauj apgalvot, ka minētajā 10. pantā paredzētais īpašās jurisdikcijas noteikums principā ir saglabāt jurisdikciju tās dalībvalsts tiesām, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms viņa

nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, tādēļ, ka – bez sekmīga rezultāta – ir tikusi uzsākta atgriešanas procedūra starp trešās valsts un dalībvalsts centrālajām vai tiesu iestādēm saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvenciju.

52 Proti, pirmām kārtām, jāatgādina, ka Regulas Nr. 2201/2003 10. pantā paredzētais jurisdikcijas noteikums ir balstīts uz "bērna nelikumīgu aizvešanu vai aizturēšanu", ar ko atbilstoši šīs regulas 2. panta 11. punktam saprot aizvešanu vai aizturēšanu, pārkāpjot "uzraudzības tiesības", kas iegūtas saskaņā ar tiesas nolēmumu, likumu vai nolīgumu, kuram ir juridisks spēks saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms šīs aizvešanas, ar nosacījumu, ka "uzraudzības tiesības" tika faktiski īstenotas, aizvešanas vai aizturēšanas brīdī atsevišķi vai kopīgi, vai arī tas būtu bijis, ja šādi notikumi nebūtu norisinājušies (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 2. augusts, A, C-262/21 PPU, EU:C:2021:640, 44. punkts).

53 Šī bērna nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas definīcija tādējādi attiecas tikai uz tādas personas "uzraudzības tiesību" pārkāpumu, kurai ir vecāku atbildība saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms šīs aizvešanas vai aizturēšanas. Tādējādi tā nav atkarīga no tā, vai persona, kurai ir "uzraudzības tiesības" – noteikti vēlāk un eventuāli – uzsāk bērna atgriešanas procedūru, pamatojoties uz 1980. gada Hāgas konvenciju.

54 Šādu interpretāciju apstiprina Regulas Nr. 2201/2003 10. panta mērķis, kas ir izvairīties no tā, ka personai, kura nelikumīgi aizved bērnu, tiek sniegta procesuāla priekšrocība, kas izrietētu no tā, ka tās dalībvalsts tiesas, kurā bija šī bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms šīs aizvešanas, automātiski zaudētu savu jurisdikciju tikai tādēļ, ka šis bērns tagad pastāvīgi dzīvo citā dalībvalstī kopā ar personu, kas veikusi šo aizvešanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 13. jūlijs, TT (Bērna nelikumīga aizvešana), C-87/22, EU:C:2023:571, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).

55 Otrām kārtām, kaut arī, lai izbeigtu bērna iepriekšējās pastāvīgās dzīvesvietas tiesu jurisdikciju, 10. panta b) punktā ir norāde uz to, ka tās dalībvalsts kompetentajās iestādēs, uz kuras teritoriju bērns ir ticis aizvests vai kurā tas tiek nelikumīgi aizturēts, nav iesniegts neviens pieteikums par atdošanu, šajā tiesību normā nekādi nav precizēts, ka šādam pieteikumam ir jābūt iesniegtam saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvenciju, nedz arī izslēgts, ka to varētu iesniegt ar trešās valsts centrālās iestādes starpniecību.

56 Savukārt premisa, uz kuru pamatojas iesniedzējtiesa, nozīmētu uzlikt personai, kurai ir vecāku atbildība un kuras "uzraudzības tiesības" ir pārkāptas šīs regulas 2. panta 11. punkta izpratnē, pienākumu atsaukties uz 1980. gada Hāgas konvencijas noteikumiem, lai lūgtu attiecīgā bērna atgriešanu.

57 Pirmkārt, ir jāatgādina, ka saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 60. pantu dalībvalstu attiecībās jautājumos, ko reglamentē šī regula, šie noteikumi neprevalē par minētās regulas noteikumiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 13. jūlijs, TT (Bērna nelikumīga aizvešana), C-87/22, EU:C:2023:571, 58. punkts).

58 Otrkārt, apgalvojumu, ka pastāv pienākums atsaukties uz Hāgas 1980. gada konvencijas noteikumiem, lai lūgtu bērna atgriešanu starptautiskas nolaupīšanas gadījumā, Tiesa jau ir noraidījusi 2018. gada 19. septembra spriedumā C.E. un N.E. (C-325/18 PPU un C-375/18 PPU, EU:C:2018:739, 49. un 51. punkts). Kā izriet no šīs konvencijas 34. panta, atgriešanas procedūra var tikt pamatota ar citām normām vai citiem līgumu, tostarp divpusēju, noteikumiem. Šajā ziņā Tiesa minētā sprieduma 53. punktā ir arī norādījusi, ka persona, kurai ir vecāku atbildība, var prasīt, lai saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 III nodaļas normām tiktu atzīts un izpildīts

nolēmums par aizgādību un bērna atgriešanos, ko kompetentā tiesa pieņēmusi atbilstoši šīs regulas II nodaļas 2. iedaļai, pat ja šī persona nav iesniegusi pieteikumu par atgriešanu saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvenciju.

59 Tādējādi tas vien, ka vecāks, kura aizgādības tiesības nav ievērotas, ar trešās valsts centrālās iestādes starpniecību, pamatojoties uz 1980. gada Hāgas konvenciju, ir nesekmīgi uzsācis procedūru par nelikumīgi aizvesta vai aizturēta bērna atgriešanu, kura pēc tam ir tikusi nodota dalībvalsts kompetentajām iestādēm, neietekmē Regulas Nr. 2201/2003 10. pantā paredzētā jurisdikcijas noteikuma piemērošanu šādā situācijā.

60 Trešām kārtām, pretēji tam, ko apgalvo iesniedzējtiesa, 2021. gada 24. marta spriedumam MCP (C-603/20 PPU, EU:C:2021:231) – kurā Tiesa atzina, ka šīs regulas 10. pants nav piemērojams situācijā, kad tiek konstatēts, ka pieteikuma par vecāku atbildību iesniegšanas dienā bērns pēc nolaupīšanas uz trešo valsti tajā ir ieguvis pastāvīgo dzīvesvietu – nav nozīmes saistībā ar iepriekš izklāstīto interpretāciju. Proti, pamatlietā nav strīda par to, ka apgalvotā nelikumīgā aizvešana ir notikusi starp divām dalībvalstīm, bet tā ir situācija, kura ietilpst šīs tiesību normas tvērumā.

61 Visbeidzot, ceturtām kārtām, pretēji tam, ko apgalvo Vācijas valdība, nevar piekrist, ka – ciktāl Regulā Nr. 2201/2003 nekas nav teikts – šīs regulas 10. pantā paredzētā noteikuma par tiesu jurisdikciju vecāku atbildības jomā piemērošana būtu pakārtota tādu procesuālo noteikumu piemērošanai kā minētās regulas 11. panta 6. un 7. punktā paredzētie, kuru galvenais mērķis ir reglamentēt informācijas pārsūtīšanu saistībā ar nolēmumiem par bērna neatgriešanu, kuri pieņemti saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvencijas 13. pantu un ir jāpaziņo tās dalībvalsts kompetentajai tiesai, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, un noteikt šādas informācijas paziņošanas kārtību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 9. janvāris, RG, C-498/14 PPU, EU:C:2015:3, 46. punkts).

62 Ņemot vērā šos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 2201/2003 10. panta b) punkta i) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šī tiesību norma nekļūst nepiemērojama tādēļ vien, ka ir notikusi vēršanās trešās valsts centrālajā iestādē, lai īstenotu bērna atgriešanas procedūru atbilstoši 1980. gada Hāgas konvencijai, un ka šī procedūra nav bijusi sekmīga.

Par otro jautājumu

63 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa vispārīgi vēlas noskaidrot, kādi nosacījumi ir jāizpilda, lai konstatētu, ka ir saglabājusies tās dalībvalsts tiesu jurisdikcija, kurā bērna pastāvīgā dzīvesvieta bija tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas.

64 No lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu izklāstītā pamatojuma un faktiskajiem apstākļiem izriet, ka šis jautājums konkrētāk attiecas uz diviem aspektiem, kuri it īpaši skar šīs regulas 10. panta b) punkta i) apakšpunktā minēto jēdzienu "prasība par atdošanu". Pirmkārt, iesniedzējtiesa uzskata, ka pieteikums par atgriešanu, ko 2017. gada 7. jūlijā iesniedza L tēvs, nav "prasība par atdošanu" minētas regulas 10. panta b) punkta i) apakšpunkta izpratnē, jo tā mērķis bija panākt bērna atgriešanos trešajā valstī, proti, Šveices Konfederācijā. Otrkārt, iesniedzējtiesa uzskata, ka tēva 2018. gada 12. jūlijā iesniegtais pieteikums par aizgādību var tikt pielīdzināts "prasībai par atdošanu" minētā 10. panta b) punkta i) apakšpunkta izpratnē. Taču šis pieteikums esot ticis iesniegts pēc šajā tiesību normā noteiktā viena gada termiņa, ja šā termiņa sākuma brīdis būtu identisks tā termiņa sākuma brīdim, kas bija piemērojams saistībā ar 2017. gada 7. jūlijā iesniegto pieteikumu par atgriešanu, ņemot vērā tēva prasījumus. Šajā kontekstā iesniedzējtiesa vēlas arī

noskaidrot, vai personai, kurai ir aizgādības tiesības, ir iespēja iesniegt jaunu informāciju salīdzinājumā ar to, kuru tā ir sniegusi minētajā procedūrā, un kādi ir šajā ziņā piemērojamie noteikumi par pierādīšanas pienākumu.

65 Ņemot vērā šos precizējumus un ņemot vērā šā sprieduma 39. punktā minēto Tiesas judikatūru, otrais jautājums ir jāpārformulē tādējādi, ka iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 2201/2003 10. panta b) punkta i) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens "prasība par atdošanu" šīs tiesību normas izpratnē neietver pieteikumu par bērna atgriešanu valstī, kas nav dalībvalsts, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms viņa nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, vai arī šīs dalībvalsts tiesās iesniegta prasība par aizgādības noteikšanu pār šo bērnu. Apstiprinošas atbildes gadījumā iesniedzējtiesa jautā, vai, pirmkārt, lai pierādītu, ka persona, kurai ir aizgādības tiesības, ir iesniegusi pieteikumu par atdošanu minētajā tiesību normā noteiktajā termiņā, tai ir iespēja sniegt jaunu informāciju salīdzinājumā ar to, kuru tā ir sniegusi procedūrā, kas uzsākta atbilstoši 1980. gada Hāgas konvencijai, un, otrkārt, vai noteikumi par pierādīšanas pienākumu ir identiski tiem, kuri ir piemērojami šajā procedūrā.

66 Pirmām kārtām, runājot par jautājumu, vai – kā apgalvo Komisija – uz pieteikumu par bērna atgriešanu uz valsti, tostarp trešo valsti, kas nav dalībvalsts, kurā šim bērnam bija pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms viņa nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, attiecas Regulas Nr. 2201/2003 10. panta b) punkta i) apakšpunkts, vispirms ir jākonstatē, ka šajā regulā nav precizēts, kas ir jāsaprot ar "prasību par atdošanu".

67 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī tās konteksts un tā tiesiskā regulējuma mērķi, kurā šī norma ir ietverta (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 13. jūlijs, TT (Bērna nelikumīga aizvešana), C-87/22, EU:C:2023:571, 39. punkts un tajā minētā judikatūra).

68 Šajā ziņā, vispirms, nekas no Regulas Nr. 2201/2003 10. panta formulējuma neļauj secināt, ka jēdziens "prasība par atdošanu" apzīmē citu prasību, nevis to, ar kuru persona lūdz, lai bērns tiktu atgriezts dalībvalstī, kurā bija viņa pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas.

69 Turpinot, attiecībā uz šīs regulas 10. panta kontekstu ir jāatgādina, ka šajā tiesību normā ir paredzēts īpašs noteikums par jurisdikciju salīdzinājumā ar minētās regulas 8. panta 1. punktā paredzēto vispārējo noteikumu. Tādējādi šajā 10. pantā ir noteikti apstākļi, kādos jurisdikcija par labu tās dalībvalsts tiesām, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, tiek saglabāta vai, gluži pretēji, nodota tās dalībvalsts tiesām, kurā bērns nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas rezultātā ir ieguvis pastāvīgo dzīvesvietu.

70 Tādējādi ir loģiski un Regulā Nr. 2201/2003 paredzēto jurisdikcijas normu vecāku atbildības jomā sistēmai atbilstoši, ka, pirmkārt, šīs regulas 10. pantā minētā "prasība par atdošanu" ir jāiesniedz tās dalībvalsts kompetentajām iestādēm, uz kuras teritoriju bērns ir nelikumīgi aizvests un kurā tas fiziski atrodas, un, otrkārt, ka tās mērķis ir panākt šā bērna atgriešanos dalībvalstī, kurā bija viņa pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas un kuras tiesas – kā Tiesa jau ir nospriedusi – to ģeogrāfiskā tuvuma dēļ parasti vislabāk var novērtēt pasākumus, kas jāveic minētā bērna interesēs (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 13. jūlijs, TT (Bērna nelikumīga aizvešana), C-87/22, EU:C:2023:571, 33. punkts un tajā minētā judikatūra). Savukārt pieteikums, kura mērķis ir panākt, lai bērns tiktu aizvests uz citu valsti – kas turklāt ir trešā valsts –, kuras teritorijā viņš pirms nelikumīgās aizvešanas nav pastāvīgi dzīvojis, neatbilst šai loģikai.

71 Visbeidzot, šo interpretāciju apstiprina Regulas Nr. 2201/2003 mērķis. Proti, tas ir novērst bērnu nolaupīšanu starp valstīm un nolaupīšanas gadījumā panākt bērna tūlītēju atgriešanos viņa pastāvīgās dzīvesvietas valstī (spriedums, 2018. gada 19. septembris, C.E. un N.E., C-325/18 PPU un C-375/18 PPU, EU:C:2018:739, 47. punkts).

72 Turklāt Tiesa attiecībā uz Regulas Nr. 2201/2003 11. panta interpretāciju jau ir nospriedusi, ka viens no šīs tiesību normas mērķiem ir *status quo ante* atjaunošana, proti, tādas situācijas atjaunošana, kāda bija pirms bērna nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 16. februāris, *Rzecznik Praw Dziecka y Prokurator Generalny* (Atgriešanas lēmuma izpildes apturēšana), C-638/22 PPU, EU:C:2023:103, 69. un tajā minētā judikatūra).

73 Lai gan – kā nospriests šā sprieduma 51.–62. punktā – ar Regulas Nr. 2201/2003 10. pantu ieviestā jurisdikcija nav pakārtota apstāklim, ka saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvenciju ir uzsākta atgriešanas procedūra formā, kura ir papildināta ar minētās regulas 11. pantu, *status quo ante* atjaunošana noteikti ir minētās regulas 10. un 11. pantā paredzēto pieteikumu par atdošanu kopīgs mērķis.

74 Tādējādi visi šie mērķi tiktu apdraudēti, ja "prasība par atdošanu" tiktu saprasta kā prasība nosūtīt bērnu uz valsti, kuras teritorijā šim bērnam nebija pastāvīgās dzīvesvietas tieši pirms viņa nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 8. jūnijs, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 38. punkts).

75 Šo interpretāciju apstiprina 1980. gada Hāgas konvencija. Proti, lai gan – kā to apgalvo Komisija – ir taisnība, ka šīs konvencijas 8. panta pirmā daļa ļauj personai, kurai ir aizgādības tiesības, ar jebkuras līgumslēdzējas puses centrālās iestādes starpniecību iesniegt pieteikumu par atgriešanu, minētās konvencijas preambulā tomēr ir norādīts, ka tās mērķis ir starptautiski aizsargāt bērnu no nelabvēlīgās ietekmes, ko rada nelikumīga aizvešana vai aizturēšana, un izveidot procedūras, lai nodrošinātu tūlītēju bērna atgriešanos viņa pastāvīgās dzīvesvietas valstī (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 16. februāris, *Rzecznik Praw Dziecka y Prokurator Generalny* (Atgriešanas lēmuma izpildes apturēšana), C-638/22 PPU, EU:C:2023:103, 64. punkts).

76 Tādējādi no Regulas Nr. 2201/2003 10. panta b) punkta i) apakšpunkta gramatiskās, sistēmiskās un teleoloģiskās interpretācijas izriet, ka jēdziens "prasība par atdošanu" šīs tiesību normas izpratnē nozīmē pieteikumu, ar kuru persona lūdz, lai bērns atgrieztos dalībvalstī, kuras teritorijā bija viņa pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms viņa nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas.

77 Savukārt pieteikums, kura mērķis ir panākt, lai bērns pievienotos vienam no saviem vecākiem trešajā valstī, kurā šim bērnam tieši pirms viņa nelikumīgās aizvešanas nebija pastāvīgās dzīvesvietas, nav "prasība par atdošanu" šīs regulas 10. panta b) punkta i) apakšpunkta izpratnē.

78 Otrām kārtām, prasība par aizgādības noteikšanu tās dalībvalsts tiesās, kuras teritorijā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, nevar tikt uzskatīta par līdzvērtīgu prasībai par atdošanu Regulas Nr. 2201/2003 10. panta b) punkta i) apakšpunkta izpratnē.

79 Kā ģenerāladvokāts būtībā ir norādījis secinājumu 61. punktā, no šīs regulas 10. panta b) punkta izriet, ka pieteikums par bērna atdošanu un pieteikums par aizgādības noteikšanu pār bērnu nav savstarpēji aizstājami, jo šiem abiem pieteikumiem ir atšķirīgas funkcijas. Pirmkārt, pretēji lūgumam piešķirt aizgādību pār bērnu, kas prasa padziļinātu lietas par vecāku atbildību izvērtēšanu pēc būtības, pieteikumam par atdošanu pēc savas būtības tiek piemērota ātra

procedūra, jo tā mērķis, kā tas ir noteikts Regulas Nr. 2201/2003 preambulas 17. apsvērumā, ir nodrošināt tūlītēju bērna atdošanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 16. februāris, *Rzecznik Praw Dziecka y Prokurator Generalny* (Atgriešanas lēmuma izpildes apturēšana), C-638/22 PPU, EU:C:2023:103, 68. un 70. punkts). Otrkārt, Tiesa jau ir nospriedusi, ka ar lēmumu par bērna atdošanu vai neatdošanu netiek regulēts jautājums par bērna aizgādību, jo neiespējamība izmantot atdošanas procedūru neietekmē vecāka, kura aizgādības tiesības ir tikušas pārkāptas, iespēju aizstāvēt savas tiesības pēc būtības attiecībā uz vecāku atbildību, uzsākot procedūru tiesās, kurām ir jurisdikcija izskatīt šīs lietas saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 tiesību normām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 8. jūnijs, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 65. punkts un tajā minētā judikatūra).

80 Tā kā nedz pieteikums par bērna atgriešanu uz valsti, kuras teritorijā šim bērnam nebija pastāvīgās dzīvesvietas tieši pirms viņa nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, nedz attiecībā uz šo bērnu iesniegts pieteikums par aizgādības noteikšanu nevar tikt kvalificēti kā "prasība par atdošanu" Regulas Nr. 2201/2003 10. panta b) punkta i) apakšpunkta izpratnē, šā sprieduma 65. punkta pēdējā teikumā minētie jautājumi nav jāizskata.

81 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 2201/2003 10. panta b) punkta i) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens "prasība par atdošanu" šīs tiesību normas izpratnē neietver nedz pieteikumu par bērna atgriešanu valstī, kas nav dalībvalsts, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms viņa nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, nedz arī šīs dalībvalsts tiesās iesniegtu pieteikumu par aizgādības noteikšanu pār šo bērnu.

Par trešo jautājumu

82 Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 2201/2003 11. panta 6.–8. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šī tiesību norma ir piemērojama, saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvenciju īstenojot bērna atgriešanas procedūru starp trešo valsti un dalībvalsti, kuras teritorijā šis bērns atrodas pēc nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas, ja viņa pastāvīgā dzīvesvieta pirms viņa aizvešanas bija citā dalībvalstī.

83 Kā ir precizēts šā sprieduma 50. punktā, no šīs regulas 11. panta formulējuma izriet, ka tas kopsakarā ar 1980. gada Hāgas konvencijas noteikumiem ir piemērojams tikai attiecībās starp dalībvalstīm.

84 No tā – kā to pamatoti apgalvo Vācijas un Polijas valdības, kā arī Komisija – izriet, ka minētās regulas 11. panta 6. un 7. punktā paredzētie informēšanas un paziņošanas pienākumi, kā arī šīs pašas regulas 11. panta 8. punktā paredzētā nolēmuma izpildu spēks nav piemērojami bērna atgriešanas procedūrā, kas ir tikusi īstenota starp trešās valsts centrālo iestādi un tās dalībvalsts iestādēm, kurā šis bērns pēc nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas atrodas.

85 Ņemot vērā šos apsvērumus, uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 2201/2003 11. panta 6.–8. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nav piemērojami, saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvenciju īstenojot bērna atgriešanas procedūru starp trešo valsti un dalībvalsti, kuras teritorijā šis bērns pēc nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas atrodas.

Par tiesāšanās izdevumiem

86 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

1) **Padomes Regulas (EK) Nr. 2201/2003 (2003. gada 27. novembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu 10. panta b) punkta i) apakšpunkts**

   ir jāinterpretē tādējādi, ka

   šī tiesību norma nekļūst nepiemērojama tādēļ vien, ka ir notikusi vēršanās trešās valsts centrālajā iestādē, lai īstenotu bērna atgriešanas procedūru atbilstoši 1980. gada 25. oktobrī noslēgtajai Hāgas konvencijai par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem, un ka šī procedūra nav bijusi sekmīga.

2) **Regulas Nr. 2201/2003 10. panta b) punkta i) apakšpunkts**

   ir jāinterpretē tādējādi, ka

   jēdziens "prasība par atdošanu" šīs tiesību normas izpratnē neietver nedz pieteikumu par bērna atgriešanu valstī, kas nav dalībvalsts, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms viņa nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, nedz arī šīs dalībvalsts tiesās iesniegtu pieteikumu par aizgādības noteikšanu pār šo bērnu.

3) **Regulas Nr. 2201/2003 11. panta 6. un 8. punkts**

   ir jāinterpretē tādējādi, ka

   tie nav piemērojami, saskaņā ar 1980. gada 25. oktobrī noslēgto Hāgas konvenciju par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem īstenojot bērna atgriešanas procedūru starp trešo valsti un dalībvalsti, kuras teritorijā šis bērns pēc nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas atrodas.

[Paraksti]